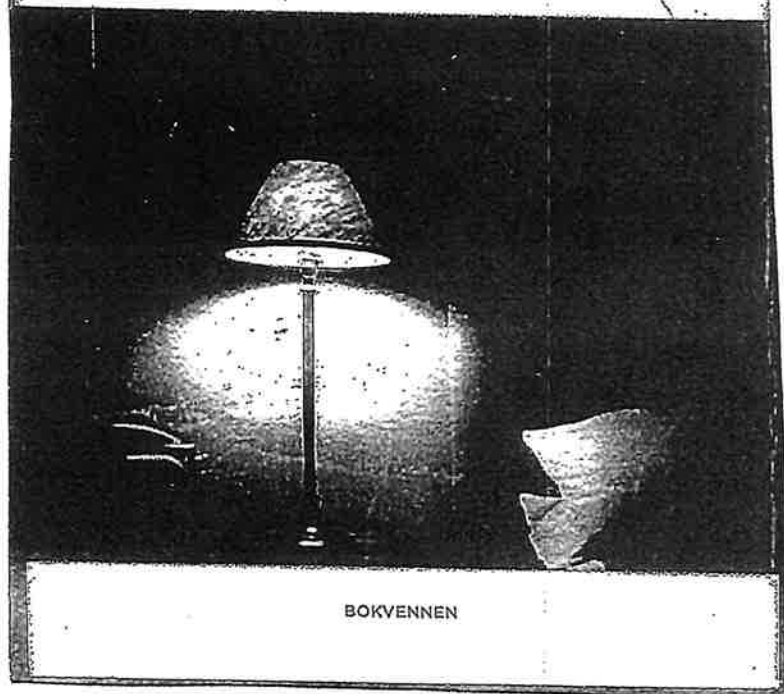


VINNER AV NORDISK RÅDS LITTERATURPRIS 2011

GYRÐIR ELÍASSON

MELLOM TRÆRNE

NOVELLER



Kjøkkenhagen

Det var begynt å skumre da bestemor og jeg bega oss i vei opp til kjøkkenhagen hennes som lå ovenfor gårdstunet. Dette var i slutten av august, og det var ganske sent på kveld da hun bestemte at vi skulle ta en tur opp dit før jeg gikk og la meg, siden hun trengte både kål og kålrot til matlagingen dagen etter. Hun sa at selv om kålroten muligens ikke var stor nok ennå, ville hun likevel kikke innunder noen av bladene for å se, og siden jeg skulle dra hjem om bare noen få dager og ikke fikk oppleve at hun og bestefar høstet hele hagen, skulle jeg bli med henne oppover nå, til tross for at jeg skulle ha lagt meg, slik som andre fem år gamle gutter på denne tiden.

Været var bra, stille og mildt, og luften hadde fått dette myke anstrøket som gjør seg gjeldende når sommeren er i ferd med å ta slutt.

Bestemor hadde på seg en tynn kjole av rosemønstret stoff og hadde slengt den mørkegrønne golfjakken utenpå kjolen. Hun hadde en rød plastbøtte i den ene hånden og leide meg i den andre. Vi gikk over den lille trebroen som bestefar hadde snekret over bekken som kom ned fra fjellet. Jeg kikket ned i bekken og så bare en skygge der kulpen lå, under broen.

«Nå kommer de snart, faren og moren din,» sa bestemor. Klangen i stemmen hennes var liksom så rar, men jeg forsto ikke hvorfor.

«Når kommer de?» spurte jeg.

«Om en uke omtrent,» sa bestemor. Hun var moren til mamma, og jeg syntes alltid at det var ganske rart at mamma også kunne ha en mamma.

Gresset langs bekken der vi gikk, var mørkegrønt. Duften fra de nyslåtte engene drev gjennom den halvmørke kvelden. Og jeg kunne høre høytørkeren suse ved låveveggen. Da jeg hørte høytørkeren, kom jeg til å tenke på de forhistoriske vesenene i boken *Verden* som bestefar hadde. Kanskje hørtes dinosaurene sånn ut i gamle dager, når de spiste, eller var ferdige med å spise og hadde lagt seg ned for å sove.

De lave bergene ovenfor sauehusene var dekket med gress halvveis oppover hellingen, men øverst var det grusbakke, og der oppe var det en port som bestefar og jeg hadde jaget de mest hjemmekjære sauene ut gjennom i sommer.

«Gleder du deg til å dra hjem?» sa bestemor, og enda en gang hadde hun denne ugjenkjennelige klangen i stemmen som jeg ikke forsto.

«Ja,» sa jeg. Men jeg så ikke på henne da jeg sa det.

«Men du har hatt det fint her i sommer?» sa hun.

«Ja,» svarte jeg, og nå så jeg opp, på ansiktet hennes. Vi gikk forbi den gamle stallen, som ikke lenger var i bruk. Taket var falt ned; veggene var skakke og skjeve; det var ingen dør lenger; døråpningen gapte kullsvart. Denne stallen unn-gikk jeg alltid, og gikk dit aldri alene. Jeg visste at ravnene hadde lagt egg der i vår, og hele den første delen av sommeren hadde de svevet uavlatelig rundt huset. Jeg likte ikke ravnene. Jeg hadde sett lam som de hadde hakket ut øynene på.

Nå var vi kommet bort til gjerdet rundt markene.

På den andre siden lå kjøkkenhagen.

Bestemor løftet meg over piggråden og rakte meg så den røde bøtten. Jeg likte piggråd like dårlig som ravnene, og hadde det ikke noe særlig mens hun løftet meg over de gjennomborende, skarpe jernspissene.

Bestemor tok tak i den øverste vaieren med den ene hånden, og med den andre trakk hun kjolen på et vis oppunder seg, skrittet over gjerdet sånn, som om det ikke var noen sak.

Vi ruslet denne korte veien opp til hageflekken. Inn til den var det en liten treport, som bestefar hadde snekret, slik han hadde gjort med alt annet her. Jeg strakte meg opp til klinken på porten og åpnet den, og vi gikk inn i kjøkkenhagen. Her var det store, sterke vekster uansett hvor man så; alt spirte med stor kraft. Jeg kunne se at bladene på kålroten var lysere enn de andre og at de stakk seg ut i de frodige bedene i tussemørket.

Først gikk bestemor bort dit hvor grønnkålen vokste og tok et par håndfuller av den og la i bøtten. Så gikk vi bort til bedet med kålrot, og der knelte hun ned på jorden. Det så ikke ut til at hun tok hensyn til kjolen sin med rosene, som ble som en slags forlengelse av kjøkkenhagen, slik at den nå også ble en rosehage. Imens tittet jeg opp på fjellet. Det var nesten svart nå, og sto som en silhuett mot den mørknende himmelen.

*

Jeg glemmer aldri det som nå skjedde. Bestemor lente seg frem og grep rundt bladene på en kålrot og skulle til å trekke den opp. Men hun rakk det aldri. Hun falt nesegrus fremover på jorden, og ble liggende der, med hendene liksom krøllet innunder seg på gressbakken. Hun lå stille som i graven. Jeg tok tak i skuldrene hennes og ropte inn i øret hennes: «BESTEMOR!»

Hun rørte seg ikke.

Jeg så meg rundt, så den skumle stallen på den andre siden av gjerdet, og jeg kunne bare så vidt skimte bergene ovenfor sauefjøset.

Jeg dyttet til bestemor enda en gang der hun lå. Den røde plastbøtten med grønnkål sto rett ved siden av hodet hennes. Hun lå fremdeles helt ubevegelig.

Jeg syntes at skriket som jeg slapp fra meg, kom fra et annet menneske enn meg selv. Det vendte med en gang tilbake til meg som et ekko fra bergene.